
“DEMOKRATİK ÖZERKLİK”İN İDEOLOJİSİ ÜZERİNE

*Ahmet MUTLU * Ondokuz Mayıs Üniversitesi*

GİRİŞ

Ülkemizde “Kürt Sorunu”yla ilgili son gündemlerden birisi “demokratik özerklik”tir. 14 Temmuz 2011 tarihinde Demokratik Toplum Kongresi (DTK) adına bir milletvekili tarafından ilan edildiğinden bu yana “demokratik özerklik”le ilgili, daha çok “siyasi” nitelikli olmak üzere, çok boyutlu tartışmalar yapılmaktadır. Tartışmalar, “özerklik savaş değil, barış ilanıdır, birlikte yaşama taahhüdüdür” diyerek “demokratik özerklik”i ilan eden taraflarla,¹ “demokratik özerkliği mecliste tartışırız” diyen hükümet tarafı² arasında çeşitlenmektedir. Siyasal düzlemde gerçekleşen bu tartışmalarla ilgili olarak medya üzerinde çok sayıda analiz yapılmasına karşılık, “bilimsel analizler”e pek rastlanılmamaktadır. Halihazırda demokratik özerkliği hem savunanların hem de ona karşı olanların, kamuoyunun söz konusu düşünceyle ilgili merak ettiği sorulara cevap verebilecek detaylara sahip olmadıkları görülmektedir.³ Demokratik özerkliğin içeriği konusundaki bu “bilgisizlik”, büyük ölçüde onun ideolojik referanslarının bilinmemesiyle ilgilidir.

* Yrd.Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İ.İ.B.Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

¹ EVİN, Mehveş; DURUKAN, Namık, “Savaşma Konuş-1”, Milliyet, 24 Temmuz 2011.

² TAYİZ, Kurtuluş, “Aysel Tuğluk: Özerklik İlanını Keşke Erteleseydik”, Taraf, 22 Temmuz 2011.

³ Örneğin; ilan edildikten sonraki süreçte demokratik özerkliğin içeriğine yönelik röportajlarıyla bilinen gazeteci Neşe Düzel (hem KCK hem de DTK’yi kastederek) “demokratik özerkliğin ne olduğunu, kendilerinin de tam tanımlayamadıkları anlaşıldı” demektir. Bkz. DÜZEL, Neşe, “İlhami Işık: PKK’de Silvan’ı sorgulamalı”, Taraf, 01.08.2011.

DTK'nun ilan ettiği "demokratik özerklik", ilkin Öcalan'ın 2005 yılında açıkladığı "yol haritası" ve buna paralel biçimde 2010 yılının son ayında DTK tarafından "öz savunma güçleri" adıyla gündeme getirilen tartışmaların devamı ve nihai ifadesidir. Bu düşünce, her ne kadar kamuoyunda DTK ve BDP'nin "kendinden menkul" düşüncesi gibi algılanmakta ise de bu algı gerçekle örtüşmez. Kaynağı postmodern nitelikli çeşitli tezlere ve özellikle 1960'ların sonlarına doğru Murray Bookchin tarafından ortaya atılan "Toplumsal Ekoloji" akımına dayanır. Bu nedenle "demokratik özerklik", esasen "orijinal ve yeni" değil, "eklektik" bir görüş olarak değerlendirilebilir.

Ülkemizde çeşitli bilimsel çalışmalarla⁴ derinlemesine analiz edilmesine ve hakkında kitaplar⁵ ve yazılar⁶ olmasına rağmen, kamuoyu tarafından pek bilinmeyen Toplumsal Ekoloji, esasen ulus-devlet modeline alternatif bir yönetim modeli önerir. Acaba "demokratik özerklik" düşüncesi de böyle bir öngörü taşımakta mıdır? Bu çerçevede, demokratik özerklik düşüncesi, nasıl bir felsefeye ve içeriğe sahiptir? Bu düşünceyi savunan grup ve kişiler, onun içeriğine ne kadar vakıftırlar? Dolayısıyla demokratik özerlikle gelecekte öngördükleri yönetsel ve siyasal öngörüler konusunda ne kadar şeffaf ve gerçekçidirler? Şu anda siyasal düzlemdeki tartışmalarla, şu ya da bu şekilde bu temel soruların cevapları aranmaktadır. Söz konusu sorulara demokratik özerklik düşüncesinin halihazırdaki biçimi üzerinden kısıtlı ya da muğlak cevaplar bulunabilir. Oysa onun ideolojik referansını oluşturan Toplumsal Ekoloji'de, söz konusu soruların cevapları konusunda açık ipuçları mevcuttur. Bu çalışmada, demokratik özerklik olgusu ile onun -pek dillendirilmeyen- ideolojik kaynağı olarak Toplumsal Ekoloji ele alınacaktır. Çalışmada demokratik özerkliğin, Toplumsal Ekoloji ile örtüşen ve çelişen yönleri

⁴ Bu konuda yazılmış iki doktora tezi için bkz. MUTLU, Ahmet, (2006), Ekoloji ve Yönetim Düşüncesi, (Toplumsal Ekoloji ve Sürdürülebilir Gelişme Üzerine Bir İnceleme), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara; ÖNDER, Tuncay, (2001), Bir "Yeni Toplumsal Hareket" Olarak Ekoloji Hareketinin Gelişimi ve İdeolojik Yönelimleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, SBE, Ankara.

⁵ Bkz. BOOKCHIN, Murray, (1994), Özgürlüğün Ekolojisi, Çev. Alev Türker, İstanbul, Ayrıntı Yayınları; BOOKCHIN, Murray, (1996a): Ekolojik Bir Topluma Doğru, Çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul, Ayrıntı Yayınları; BOOKCHIN, Murray, (1996b), Toplumsal Ekolojinin Felsefesi, Çev. Rahmi G. Ögdül, İstanbul, Kabalcı Yayınevi; BOOKCHIN, Murray, (1999a), Toplumu Yeniden Kurmak, İstanbul, Metis Yayınları; BOOKCHIN, Murray, (1999b), Kentsiz Kentleşme, Çev. Burak Özyalçın, İstanbul, Ayrıntı Yayınları; MUTLU, Ahmet, (2008), Ekoloji ve Yönetim, -Toplumsal Ekoloji ve Sürdürülebilir Gelişme'nin Karşılaştırılması", Turhan Kitabevi, Ankara.

⁶ Bkz. İDEM, Şadi, (2002), "Toplumsal Ekoloji Nedir? Ne Değildir?", Toplumsal Ekoloji, S:1, Bahar, s. 7-20.

ortaya konulacak ve gelecekte demokratik özerklik ile ulaşılmak istenen muhtemel hedefler konusunda öngörülerde bulunulacaktır.

DEMOKRATİK ÖZERKLİK

Günümüzde ulus-devlet yapısında siyasal yönetimden söz edildiğinde öncelikle devlet/merkezi yönetim ile ulus altı birim adı verilen yerel yönetimler/bölge yönetimleri akla gelir. Ülke düzeyinde sunulan kamu hizmetlerinde boşluğa meydan vermemek için merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında görev ve yetki paylaşımı yapılması zorunludur.⁷ Söz konusu görev ve yetki paylaşımında belirleyici ilkelerden birisi “yerel özerklik” olgusudur. Yerel özerklik, yerel demokrasinin olmazsa olmaz bir koşuludur.

Özerklik, kişi ya da grupların, görevlerini yerine getirmelerine izin verecek ve diğer gruplardan farklı kimliğini korumaya yetecek oranda bağımsız olmalarıdır.⁸ Yerel özerklik ise Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin tavsiye kararında belirttiği üzere, belde ölçeğinden bölge ölçeğine kadar her yerleşim yerinde yaşayanların kendilerini ilgilendiren konularda kendi başlarına karar alma özgürlüğüne sahip olabilmeleridir.⁹ Her hal ve şartta yerel yönetimler, birer yönetsel yerinden yönetin birimi olmaları nedeniyle, sadece “yürütme”ye ilişkin erk sahibi olabilirler. Yasama ve yargı erkleri söz konusu değildir.¹⁰

14 Temmuz 2011'de DTK tarafından ilan edilen ve BDP tarafından da benimsenen¹¹ demokratik özerklik düşüncesi her ne kadar bir “özerklik” olgusunu içerse de, nitelik olarak yerel özerkliğin içerik ve sınırlarından farklı bir kapsama sahip görünmektedir. Aysel Tuğluk'un tanımlamasına göre demokratik özerkliğin kapsamı şöyledir:¹²

⁷ KELEŞ, Ruşen (2011), “Ulusal Yönetim Birimlerinin Özerkliği Üzerine”, Ahmet Kesik ve Hasan Canpolat (eds) Küreselleşme ve Kamu Yönetiminde Dönüşüm, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 9.

⁸ KALABALIK, Halil (2005), Yerel Yönetim Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, s.131.

⁹ KELEŞ, a.g.e., s. 12.

¹⁰ KELEŞ, a.g.e., s. 11.

¹¹ Bu konuda bkz. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/18255535.asp>. Demokratik özerklik düşüncesi, PKK'nun şehir yapılanması olarak bilinen KCK (Kürdistan Halklar Konfederasyonu) örgütünün yayınladığı “Demokratik Ulus Çözümünde Demokratik Özerklik Bildirgesi”ni de belirleyen çerçevedir. Bu konuda bkz. <http://siyaset.milliyet.com.tr/kckdanbildirgeacilenozerklik/siyaset/siyasetdetay/20.07.2011/1416518/default.htm>

Yani demokratik özerklik düşüncesi, şu anda Kürt Sorunu'yla aktif biçimde ilgili olan PKK, KCK, DTK ve BDP'nin görüşlerinin ortak çerçevesini oluşturmaktadır.

¹² Demokratik özerklik düşüncesinin gerekçe ve felsefesi hakkında bildirinin tamamı için bkz. http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=38510

“Demokratik özerklik; sadece Kürt halkı için değil, tüm Türkiye halklarının, inanç ve kültürlerin kendisini özgürce ifade edeceği ve kendi kendilerini yöneteceği bir çözüm modelidir... Tüm toplumların doğal yaşam sistemidir. Demokratik Özerklik; bir devleti yıkmak yeni bir devlet kurmak değildir. Aynı zamanda bir devlet sistemi de değildir. Halkın devlet olmayan, kendi coğrafyasındaki özyönetime katılma sistemidir. Başta kadınlar ve gençler olmak üzere halkın tüm kesimlerinin kendi demokratik örgütlenmesini yarattığı, politikayı kendi meclislerinde doğrudan ve özgür-eşit yurttaşlık temelinde yapmasının ifadesidir. Dolayısıyla öz güç ve öz yeterlilik ilkesini esas alır.

Demokratik Özerklik; sınırların, sembollerin değişmesini değil, ortak sınırlar içersinde bölge halklarının değerlerinin kabul edilip, ortak değerlerde buluşulan yeni toplumsal sözleşmenin kendisidir. Bu esaslar temelinde; ... tarihsel dönemlerden de esinlenerek, uluslararası insan hakları belgelerinin tanımladığı haklar ışığında ortak vatan anlayışı temelinde toprak bütünlüğüne ve demokratik ulus perspektifi temelinde Türkiye halklarının ulusal bütünlüğüne bağlı kalarak, Kürt halkı olarak Demokratik Özerkliğimizi ilan ediyoruz.”

Demokratik özerkliğin genel çizgileriyle ilgili çözümlenmeden sonra söz konusu düşüncenin temel ilkeleri şu şekilde dile getirilmektedir:¹³

“1- Türkiye siyasi ve idari yapısında demokratikleşmeyi sağlamak amacıyla köklü bir reformu öngörür.

2- Sadece devlet sistemini değiştirerek sorunların çözülemeyeceğinden hareketle, toplumun öz yeterliliğini esas alır.

3- Sorunların çözümünde geliştirilecek yöntemler için, yereli güçlendirme, halkı söz ve karar sahibi kılma felsefesiyle hareket eder.

4- Halkın karar süreçlerine dâhil olması için demokratik katılımı savunur ve tüm yerel birimlerde meclis sistemini esas alır.

5- Salt “Etnik” ve “Toprak” temelli özerklik anlayışı yerine kültürel farklılıkların özgürce ifade edildiği bölgesel ve yerel bir yapılanmayı savunur.

6- “Bayrak” ve “Resmi Dil” tüm “Türkiye Ulusu” için geçerli olmakla birlikte her bölge ve özerk birimin kendi renkleri ve sembolleriyle demokratik öz yönetimini oluşturmasını öngörür.

¹³ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/18255535.asp>

7- Demokratik özerk yönetim, "bölge meclisi" olarak örgütlenir ve meclislerde görev alan kişiler de "bölge meclis temsilcisi" olarak tanımlanır. Meclis hem meclis başkanını hem de görevli olduğu alandaki işleri yürütecek yürütme kurulu üyelerini ayrı ayrı seçer. Başkan ve yürütme kurulu üyelerinin, meclisin aldığı kararların icrasından sorumlu olmaları öngörülür.

8- Bölgelerin her biri o bölgenin özel adı veya bölge meclisinin yetki sınırları içinde bulunan en büyük ilin adıyla anılacaktır.

9- Demokratik özerklik modelinde il valileri, hem merkezi hükümetin hem de bölge yürütme kurulunun aldığı kararları uygulamakla görevlidir. Bakanlıkların taşra teşkilatları da aynı prosedüre tabi olacaklardır. İl Genel Meclisleri, Belediye ve Muhtarlıklar gibi diğer idari yapılar varlığını korumaya devam edeceklerdir."

Görüldüğü üzere demokratik özerklik çerçevesinde yer alan siyasi reform, her bölgenin kendi renk ve sembolüne (bayrak) sahip olması, valilerin hem merkezi hükümetin, hem de bölge yürütme kurulunun icra görevlisi olması gibi öngörülerini ve siyasal nitelikli yeni bir tür yetki sahipliğini işaret etmektedir. Bu bakımdan, ilk bakışta bile demokratik özerkliğin sadece yürütmeye ilişkin bir yerel özerklik talebinden daha öte ve farklı bir şey olduğu tespit edilebilir.

DEMOKRATİK ÖZERKLİK DÜŞÜNÇESİNİN KAYNAĞI

Ahmet Türk, Demokratik özerkliğin ilan edilmesinden önce, 2 Ağustos 2011 tarihinde siyasetçiler, STK temsilcileri, akademisyenler ve yazarlar tarafından basına kapalı olarak tartışılan "Demokratik Özerklik Taslak Modeli" hakkında bilgi verirken, taslak metnin, "tüm bileşenlerce şimdiye kadar yaptıkları tartışmaların, çalıştayların ve toplantıların odaklandığı temel konuların özetlenmesinden ve derlenmesinden oluşturulduğunu" söylemiştir.¹⁴ Gerek bu açıklama, gerekse daha sonra demokratik özerklik ilanının DTK tarafından yapılmış olması, demokratik özerklik düşüncesinin, Kürt sorununa taraf çeşitli çözüm aktörlerinin, tartışmaya dayalı ortak düşüncesi olduğu algısı yaratmakla birlikte, esasen söz konusu düşüncenin, özellikle yakalandıktan sonraki süreçte Öcalan'ın (yeni okumalarına dayalı) düşünsel değişiminin¹⁵ ürünü olduğu bilinmektedir.¹⁶ Nitekim

¹⁴ <http://www.dha.com.tr/haberdetay.asp?tarih=21.07.2011&Newsid=130683&Categoryid=3>

¹⁵ Öcalan, bu değişimi açıkça ifade etmektedir. "Ben de daha öncesinde reel sosyalizmin etkisiyle bir takım şeylerin olabileceğini düşünüyordum. Bugün görüldüğü gibi Rusya ve Kafkasya'nın durumu ortada. Çin sosyalizm ile ancak ABD'ye hizmet ediyor. Çatışma, şiddet, ölüm benim mantığım değildir. Bu nedenle ben bunlardan vazgeçtim. Demokratik siyaseti ve özgürlüğü esas alıyorum.

Öcalan'ın 2005'li yıllarda açıklamış olduğu "Kürdistan Demokratik Konfederalizmi" projesinde demokratik özerklikle dile getirilen düşüncelerin hemen hepsini bulmak mümkündür. "Kürdistan Demokratik Konfederalizmi"nin temel felsefi çizgileri şöyledir:¹⁷

"Kürdistan Demokratik Konfederalizmi bir devlet sistemi değil, halkın devlet olmayan demokratik sistemidir. Başta kadınlar ve gençler olmak üzere halkın tüm kesimlerinin kendi demokratik örgütlenmesini yarattığı, politikayı doğrudan ve özgür-eşit konfederasyon yurttaşlığı temelinde, yerelde kendi özgür yurttaşlık meclislerinde yaptığı bir sistemdir. Dolayısıyla öz güç ve öz yeterlilik ilkesine dayanır. Gücünü halktan alır ve ekonomi de dahil her alanda öz yeterliliğe ulaşmayı benimser. Kürdistan Demokratik Konfederalizmi gücünü toplumsal tarihin derinliklerinden ve Mezopotamya'nın tarihten gelen zengin kültürel birikiminden alır. Klan sisteminden ve aşiret konfederasyonlarından günümüze kadar uygarlık tarihi boyunca devletçi toplum merkezleşmesine girmek istemeyen doğal toplumun demokratik komünal yapısına dayanır.

Demokratik Konfederalizm Ekolojik Toplum Modeli'ne dayanır. Toplumsal cinsiyet baskılarına çok yönlü karşı durulmasını ve bunun kadın özgürlük mücadelesiyle aşılmasını esas alır. Ekolojiye ve cinsiyet özgürlüğüne dayalı bir demokrasinin Kürt toplumunun olduğu her alanda örgütlenmesini ve her tür gerilik ve gericiliğe karşı bu temelde mücadele edilmesini öngörür. Bireysel hak ve özgürlükleri toplumsal demokrasinin gelişimiyle birleştirir.

Demokratik Konfederalizm, toplumsal sorunların zora ve şiddete başvurulmadan çözülmesini esas alır.... Ülkeye, halka ve özgürlüklere yönelen saldırılara ve hukukun çiğnenmesine karşı meşru savunma durumunda olur. Demokratik Konfederalizm, Kürt halkının kendi demokrasisini kurma ve kendi toplumsal sistemini organize etme hareketidir. İçte demokratik ulusu, dışta ise ulus üstü yapılanmayı ifade eder. Toplumun siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel, inanç ve mezhepsel, etnik, cinsiyet öz-

Ben radikal demokratım".Bkz. <http://www.nethaber.com/Politika/110066/Terroristbasi-der-ki-DEGISTIM-ben-eski-ben>

¹⁶ Bkz. TEMELKURAN, Ece, "Tarihin tersine örmek", Milliyet, 2 Ağustos 2011; ÇAKIR, Ruşen, "Abdullah Öcalan yeniden ülkenin kaderiyle oynuyor", Vatan, 01 Haziran 2011; PEKDEMİR, Melih, "Konfederalizm' ya da Kürt çözümü (1)", Birgün, 11 Nisan 2011; BİLA, Fikret, "Öcalan'ın dört ayaklı paradigması", Milliyet, 8 Aralık 2010.

¹⁷ Açıklamaların tamamı için bkz. <http://www.sosyalistforum.org/ukktth/4853-demokratik-konfederalizm.html>

gürlüğüne dayalı, ekolojik, komünal alandaki örgütlenmelerinin birliği ve örgütlenmiş toplumun kendi kendini yönetme organizasyonudur.

Demokratik Konfederalizm, dört parçaya bölünmüş ve dünyanın her tarafına yayılmış olan Kürt halkının demokratik birliğinin ifadesidir. Kürt ulusunun kendi içindeki sorunların çözümünde demokratik birlik ilkesini esas alır. Milliyetçilik temelindeki devletleşme eğilimlerini çağını doldurmuş ulus-devlet anlayışının bir devamı olarak görür. ...

Demokratik Konfederalizm, derin demokratik zihniyete ve özgürlük bilincine dayandığı için, halklar arasında hiçbir ayırım yapmadan tüm halkların eşit-özgür birliğini esas alır. Katı sınırlara dayalı milliyetçi-devletçi ulus yerine demokratik ulusu geliştirir. Bu temelde tüm Ortadoğu halklarının ve demokrasi güçlerinin birliğinden yanadır. ...

Demokratik Konfederalizm, küresel emperyalizme karşı halkların küresel demokrasiden yanadır. 21. yüzyılda tüm halkların ve insanlığın yaşamak durumunda olduğu bir sistemdir. Bu da küresel çapta demokratik konfederasyona doğru gidiş ve yeni bir çağa yürüyüş demektir. Bu temelde tüm demokratik insanlığı Küresel Demokrasi Kongresi altında yeni bir dünya yaratmaya çağırıyorum."

Öcalan, demokratik konfederalizmin Ortadoğu'yla ilişkilendirilmiş tarihsel ve felsefi arka planını özetledikten sonra onun temel ilkelerini şöyle sıralamaktadır.¹⁸

"1. İnsanlık Zagros eko-sisteminde gerçekleşen tarım devrimini temelinde 19. yüzyıl başlarına kadar gelmiştir. 19. yüzyıl başlarında ikinci büyük devrim olan sanayi devrimini gerçekleştirmiştir. Bu ikinci devrim ulus-devletin oluşmasında önemli rol oynamıştır. Ulus-devlet sistemi ise 20. yüzyılın sonlarına doğru toplumsal gelişmenin, demokrasi ve özgürlüklerin önünde en ciddi engel durumuna gelmiştir.

2. 20. yüzyılın başında geliştirilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesi, devlet kurma hakkı olarak anlaşılmıştır. Bu temelde oluşan ulus-devletler günümüzde gelişme önünde ciddi engel durumundadırlar. Ulus-devlete dayalı Birleşmiş Milletler modeli yürümektedir. Körfez Savaşı ve Irak'taki durum bunun kanıtı olmaktadır.

3. Bundan çıkışın temel yolu, ulus-devlete göre gelişen küresellik değil, tamamen halka dayanan ve gücünü tabandan alan Demokratik Konfederal-

¹⁸ Bkz. <http://www.sosyalistforum.org/ukkth/4853-demokratik-konfederalizm.html>

tif sistemdir. İnsanlık tarihinde devlet olgusu ezeli olmadığı gibi, ulus-devlet de ebedi değildir. Günümüzde küreselleşme ile ulus-devlet aşılacaktır. Ancak bu süreçte emperyalizm ciddi bir yeni sistem modeli geliştiremediği için, mevcut sistemin krizi derinleşmiş ve kaosa dönüşmüştür.

4. Bu durumda tek alternatif demokratik konfederalizmdir. Bu, piramit tarzı bir örgütlenme modelidir. Burada söz, tartışma ve karar topluluklarıdır. Tabandan en üste kadar delegeler seçimle gelir ve tepede bir koordinasyonu oluşturur. Delegeler halkın bir yıllık memurları gibi çalışır..

5. Ortadoğu'nun ağırlaşan tarihsel ve toplumsal sorunlarının çözümü için de demokratik konfederalizm sistemi geçerlidir. Kapitalist sistem ve emperyal güçlerin dayatmaları demokrasiyi geliştiremez, ancak demokrasiyi istismar edebilir. Demokratik Konfederal sistemde tabandan gelişen demokratik seçeneği egemen kılmak esastır. Bu sistem toplumsal temelde etnik, dini ve sınıfsal farklılıkları gözeten bir sistemdir.

6. Kürdistan içinse kendi kaderini tayin etme hakkı, milliyetçi temelde devlet kurmak değil, siyasi sınırları sorun yapmadan ve sınırları esas almadan kendi demokrasisini kurma hareketidir. İran'da, Türkiye'de, Suriye'de ve hatta Irak'ta oluşacak bir Kürt yapılanmasında tüm Kürtler biraraya gelerek kendi federasyonlarını, birleşerek de üst konfederalizmi oluştururlar.

7. Kürdistan Demokratik Konfederalizmi'nde asıl karar yetkisi köy, mahalle ve şehir meclis ve delegelerindedir. Dolayısıyla halkın ve tabanın kararı geçerlidir."

Demokratik özerklikte dile getirilen düşüncelerle Kürdistan Demokratik Konfederalizmi'nde dile getirilen düşüncelerin örtüştüğü açıktır. Dolayısıyla, demokratik özerkliğin kaynağının neler olduğunun ve neleri hedeflediğinin tam olarak anlaşılabilmesi, Öcalan'ın bu değişim sürecindeki referanslarının bilinmesine bağlıdır.

Demokratik özerklik çerçevesinde bir noktayı en başından vurgulamakta yarar vardır. Demokratik özerklik, bazı köşe yazarlarının,¹⁹ PKK'nın ve Öcalan'ın klasik ideolojisine atıfla, "Stalinist bir örgütlenme modeli" değildir. Öte yandan demokratik özerklik, Avrupa Yerel Yöne-

¹⁹ Bu konuda bkz. AKYOL, Taha, "Öz savunma güçleri", Milliyet, 8 Aralık 2010; AKYOL, Taha, "Stalinist milliyetçilik", Milliyet, 29 Temmuz 2011.

timler Özerklik Şartı'ndan da esinlenmiş değildir.²⁰ Hatta demokratik özerkliği savunan taraflar, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nu reddettikleri²¹ gibi yapılan çeşitli röportajlarda da bu sistemin temellerinin 21. yüzyılın "katılımcı-çağdaş demokrasi"sine değil, İspanya'da Katalanlar'ın ilan ettiği demokratik özerkliğe yakın olduğunu ifade etmişlerdir.²²

O halde demokratik özerkliğin dayandığı kaynaklar nelerdir? Bir diğer deyişle, demokratik özerklik düşüncesinin fikir babası olarak Öcalan, böyle bir düşünceyi hangi ideolojik kaynaklara başvurarak oluşturmuştur? Hemen belirtmek gerekir ki Öcalan, Kürtlerin belli bir kesimi tarafından ciddi desteğe sahiptir. Vahap Coşkun'un ifadesiyle²³ "bu kesimlerin indinde Öcalan, tüm Kürtlerin acılarını dindirecek reçetelere sahip dahi bir politikacı, uygarlık tarihinin bilinmezleri(ni) çözen eşi bulunmaz bir siyaset düşünürü, Ortadoğu'nun bütün halklarını özgürlüğe ve refaha taşıyacak bir peygamber olarak algılanıyor". Bu algı nedeniyle, Öcalan tarafından dile getirilen -ve çeşitli postmodern tezler ve kişilere ait olan- görüşler, esas olarak O'na ait sanılmakta ve bu görüşlerin orijinaleri yaygın şekilde okunmamaktadır.²⁴

Demokratik özerkliğin "Öcalan'a ait bir düşünce olduğu" algısında, kamuoyunun bu düşüncenin ideolojik temelleri konusundaki bilgisizliğinin yanı sıra, bizzat Öcalan'ın bu düşüncesini sahiplenmesinin de büyük etkisi vardır. 16 Mart 2005 günü yaptığı avukat görüşmesine elinde Murray Bookchin'in "Ekolojik Topluma Doğru" kitabıyla gelen Öcalan, kendi görüşlerini aktarırken, "...Wallerstein, Bookchin bunları yazıyorlar. Ama sistematize etmede biz daha ileriyiz, daha pratikiz," demiş ve şunları eklemiştir: "Lenin'in, anarşistlerin, reel sosyalistlerin çözemediğini ben çözdüm".²⁵ Bu çerçevede Öcalan "Kürdistan Demokratik Konfederalizmi" olarak ifade ettiği düşüncelerini ilan ederken, "halkımıza yeni bir yaşam felsefesi ve sistemi daha kazandırdığımıza inanıyorum" demektedir.²⁶ Hatta Öcalan o kadar ileri gitmekte

²⁰ Demokratik özerklik tartışmalarının, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı çerçevesinde kapsamlı bir değerlendirmesi için bkz. KELEŞ, Ruşen (2011), "Ulusal Yönetim Birimlerinin Özerkliği Üzerine", Ahmet Kesik ve Hasan Canpolat (ed.) Küreselleşme ve Kamu Yönetiminde Dönüşüm, Seçkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 9-28.

²¹ Nurettin Demirtaş'ın Diyarbakır'da yaptığı "AB reformları bizi tatmin etmez, hatta sorun oluşturur" sözü bu bağlamda değerlendirilebilir. Bkz. BAYRAMOĞLU, Ali, "Sorumlu: Kürt Siyasi hareketi", Yeni Şafak, 16 Temmuz 2011. Ayrıca bu konuda bkz. AKYOL, T., Stalinist Milliyetçilik, a.g.m.

²² DÜZEL, Neşe, "Bengi Yıldız: Kürdistan'da referandum yapılsın", Pazartesi Konuşmaları, 25 Temmuz 2011.

²³ COŞKUN, Vahap, "Öcalan'ın diliyle olmaz", Radikal, 2 Ağustos 2011.

²⁴ PEKDEMİR, Melih, a.g.e.

²⁵ PEKDEMİR, Melih, a.g.e.

²⁶ Bkz. <http://www.sosyalistforum.org/ukkth/4853-demokratik-konfederalizm.html>

dir ki, kendisinden çok önce savunulmuş görüşleri²⁷ bile sahiplenerek, "benim düşüncem doğal diyalektik bir anlayıştır" demektedir.²⁸

Öcalan, ortaya attığı düşüncenin "yeni" ve "kendine ait olduğunu" ileri sürse de -yukarıda da vurgulandığı üzere- bu düşüncenin daha önce üretilmiş bazı ideoloji ve görüşlere dayandığı bilinmektedir. Negri, Hardt, Wallerstein, Braudel gibi çeşitli yazarların görüşleri Öcalan'ın düşüncelerini biçimlendirmiştir. Bununla birlikte Öcalan'ın esas fikir babasının Bookchin olduğu söylenebilir. Öcalan 30 Ekim 2004 tarihli avukat görüşmesinde "belediyeler için Bookchin'i mutlaka okuyun, pratikleştirin. Bugün Kürt sorunu yerel yönetim düzeyinde çözüm aşamasına gelmiştir" diyerek,²⁹ Bookchin'inden etkilenmiş olduğunu ortaya koymuştur. Bookchin'in ekolojik ideolojisini, Öcalan'ı etkileyen boyutları itibariyle incelemeyen önce demokratik özerkliğin halihazırda "teorik bir söylem" aşamasından pratik aşamaya geçtiği³⁰ ve bu yönüyle, Bookchin'in öngörülerinin bir anlamda yaşama geçirilmekte olduğu ileri sürülebilir.

DEMOKRATİK ÖZERKLİK DÜŞÜNÇESİNİN İDEOLOJİSİ

Bookchin ve Toplumsal Ekoloji

Öcalan'ın "demokratik konfederalizm projesi"nin -dolayısıyla demokratik özerkliğin- ideolojik referansı olan Bookchin³¹ önceleri bir

²⁷ Bookchin, felsefi görüşlerinin Hegel'e dayandığını, ancak kendi diyalektiğinin Hegel'inki gibi "teolojik" olmadığını söyler. O, kendi benimsediği diyalektik yaklaşımına "diyalektik doğalcılık" adını verir. Bkz. DANEK, David, "Söyleşi", <http://uk.geocities.com/anarsistbakis/makaleler/bookchin-roportaj.html/170402> (17.04.2002).

²⁸ PEKDEMİR, Melih, a.g.m.

²⁹ PEKDEMİR, Melih, a.g.m.; ÇAKIR, Ruşen, a.g.m.

³⁰ Öcalan'ın avukatlarına verdiği talimatlardan birisi "özerklik zaten ilan edilmiştir, önemli olan pratikleştirmektir" demektedir. Bkz. BİLA, Fikret, "Öcalan'ın öne sürdüğü koşullar", Milliyet, 22 Temmuz 2011. Nitekim Öcalan'ın açıkladığı "dört ayaklı paradigmasına (1. Kent meclisleri, 2. Demokratik Siyaset Akademisi, 3. Demokratik Toplum Kongresi, 4. Kooperatif Hareketi)" uygun olarak örgütsel ve toplumsal boyutlu çeşitli uygulamaların gerçekleştiği görülmektedir. Örneğin; KCK (Kürdistan Halklar Konfederasyonu) örgütünün, "bir bakıma PKK'nın yasal alana adapte olma çabası" (şehir yapılanması) olarak kurulmuş olması. Bkz. <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalHaberDetayV3&ArticleID=971013&Date=26.04.2011&CategoryID=98> #. Ayrıca toplumsal nitelikli bir pratik olarak da Urfa-Viraneşehir'de, "demokratik ekolojik toplum konsepti" çerçevesinde, örgütlenen 70 evsiz aileye ev yapmak üzere, 6 yaşından büyük tüm bireylerin ortak çalışması ile gerçekleştirilen ve kooperatif sistemine dayalı "komün" tipi bir örgütlenme oluşturulmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://bianet.org/bianet/toplum/128038-viraneşehirde-komun-kuruluyor>. Öte yandan yapılan toplantılarda "öz savunma gücü", "Kurucu Sağlık Meclisi" gibi örgütsel yapıların oluşturulacağına öngörülmesi de pratik bağlamda değerlendirilebilir.

³¹ Bookchin, felsefi görüşlerinin Hegel'e dayandığını söyler. Ancak, benimsediği diyalektik, Hegel'inki gibi "teolojik" değildir. O, kendi diyalektik yaklaşımına "diyalektik doğalcılık" adını vermiştir. Benzer şekilde, fenomenler arasındaki bağlantıları aramayı, sentezleme ve insanlıkla doğa

anarşist iken daha sonra "komünalist" düşünceyi benimsemiştir. Bookchin, "komünalizm"i başlangıçta "anarşizmin demokratik boyutu" olarak tanımlarken, daha sonra onun tamamıyla bağımsız bir düşünce olduğunu öne sürmüştür. O "...komünalizmin, demokratik veya başka bir şekilde, yalnızca anarşizmin bir 'boyutu' olduğuna inanmıyorum; o aksine radikal literatürde tamamen keşfedilmesi gereken ...ayrı bir gelenek ve ideolojidir"³² diyerek, daha sonra kendi kurduğu bu ideolojiyi "eko-komüniteryanizm" olarak adlandırmıştır.

Bookchin'in sistemleştirdiği Toplumsal Ekoloji düşüncesi, büyük ölçüde "hiyerarşi ve tahakküm" çözümlemesine dayanır. O, ilk çağlardan günümüze kadar olan süreci inceleyerek, insan toplumlarında tahakküm ve hiyerarşinin ortaya çıkışını analiz etmiştir. "Özgürlüğün Ekolojisi" adlı eserinde, insanın insan üzerinde kurduğu tahakkümün, aynı zamanda doğa üzerinde tahakküme yol açtığını, dolayısıyla sorunun temelinde evrimsel süreçle beraber gelişen tahakküm ve baskı eğilimleri olduğunu ileri sürer. O'na göre hiyerarşi ve tahakkümün toplumdaki yeri ve etkisi çözümlenmedikçe, ekolojik sorunların çözülmesi olanağı yoktur.³³

Ekolojik sorunların ortadan kaldırılması ve devrimci bir teori ile pratiğin yeniden yapılanması adına Toplumsal Ekoloji'de öngörülen projenin başlangıç koşulları üç temel öncüle dayanır:³⁴ "Otoritenin devredildiği kurumları tanımayan bir politik topluluk olarak, kelimenin fiziksel anlamında 'hücre-doku' toplumun yeniden kurulması; tahakkümün, yalnızca ekonomik sömürü olarak değil, tüm biçimleriyle ortadan kaldırılması; ve... hiyerarşinin, yalnızca toplumsal sınıflar olarak değil, tüm biçimleriyle ortadan kaldırılması". Söz konusu proje adımlarının gerçekleştirilmesiyle "ekolojik toplum"a ulaşılması hedeflenir. Bu hedef, bir tercih değil, bir zorunluluk olarak değerlendirilir.³⁵ Söz konusu toplum kurgusunda, otoriter toplumsal ve kurumsal yapılanmadan, özgürlükçü yapılanmaya geçiş öngörülür.

Yukarıdaki geçişi sağlayabilmek için gerçek anlamda radikal (devrimci) bir toplum projesine ihtiyaç olduğu vurgulanır. Toplumsal Ekoloji'nin devrim projesi, ihtiyaçlarına karşılık düşen iyi geliştirilmiş düşünceleri özüm-

arasındaki karşılıklı etkileşimden doğan sorunları felsefe ve tarihin çerçevesi içine yerleştirme, doğal dünya konusunda evrimci ve dinamikçi olma konularında da Marx'tan etkilendiğini ifade eder (Danek, 2002).

³² BOOKCHIN, Murray (2002), "Komünalist Karar Arı", Toplumsal Ekoloji, S:1, Bahar, s. 40.

³³ BOOKCHIN, M. (1996a), a.g.e., s. 63.

³⁴ BOOKCHIN, M. (1996a), a.g.e., s. 227.

³⁵ ÖNDER, Tuncay, (2001), a.g.e., s. 146.

sediklerinde insanların yeni bir bilinç geliştirebilecekleri, ayrıca tarihin, doğanın ya da her ikisine dayalı nesnel gerçekliğin insanları temel toplumsal değişimleri kabul etmeye hazır bir duruma getireceği umuduna dayanır. Bu umudun, örgütlü araçlar olmaksızın gerçekleşmeyeceği kabul edildiğinden, bir "eğitim projesi", devrim projesinin öncülü olarak görülür.³⁶ Dolayısıyla Toplumsal Ekoloji'nin genel hedeflerine ulaşabilmesi için öngörülen ilk hedef, gerçek dünyayla, o dünyanın gelenekleri ve gündelik gerçekleri ile ilişki kuran bir eğitim projesini gerçekleştirmektir.³⁷

Toplumsal Ekoloji'de "hedef kitle", halk ve onların kendi yaşamlarını/kaderlerini kontrol etmelerini sağlayacak "doğrudan eylem" kapasite-leridir En radikal anlamıyla doğrudan eylem, yasama gücünü kendi eline alan özgür kent demektir.³⁸ Bu anlamda doğrudan eylem, bireylerin sistemden kopmaları gereğini kavramalarını, mevcut kurumları, onların bürokratlarını, uzmanlarını ve liderlerini bir kenara itip, yasa üstü, ahlaki ve kişisel eyleme zemin hazırlayarak, dışarıdan etki yapmaya başlamaları ve doğrudan toplumsal yaşamın içine girmelerini sağlayacaktır.

Toplumsal Ekoloji'nin İlkeleri

Ekolojik toplumun esasını "özgürlükçülük" oluşturur ve bu genellikle oldukça büyük ve ortak bir ata kavramına dayalı olan klan ya da kabile biçimlerinden çok, özgür bir şekilde yaratılmış, insani boyutlarda ve bilinçli olarak geliştirilen ilişkilerin bulunduğu "komün" çerçevesinde yapılırlar.³⁹ "Ademi merkezileşme" ve "insani ölçek", yeni ekolojik toplumun temellerini oluşturur.⁴⁰ Öte yandan, ekolojinin insan boyutu ile ilgili olarak da profesyonel şiddete dayalı devlet kurumlarının yerine, karşılıklı yardıma dayalı toplumsal kurumların geçirilmesi öngörülür. Merkezi toplumsal biçimlerin yerine, ademi merkezi halk meclisleri; temsilciler ve bürokrasiler yerine her biri dönüşüme, kurayla seçilmeye ve dolaysız geri çağırılmaya tabi, yetkilendirilmiş idari güç ile sözcülerden oluşan topluluklar kurulması tasarlanır.⁴¹

³⁶ BOOKCHIN, Murray (1999a), a.g.e., s. 194-195.

³⁷ Toplumsal Ekoloji akımının bu "eğitim projesi" hayata geçirilmiş durumdadır. 1974'te Vermont'ta (ABD'de bir yer) kurulan "Institute for Social Ecology" (Toplumsal Ekoloji Enstitüsü), Bookchin'in düşüncelerini yansıtan bir okul olup, özgür bir toplum için yaygın eğitim dersleri vermektedir. Daha fazla bilgi için bkz. (<http://www.social-ecology.org>).

³⁸ BOOKCHIN, M. (1996a), a.g.e., s. 50, 55.

³⁹ BOOKCHIN, M. (1994), a.g.e., s. 487.

⁴⁰ BOOKCHIN, M. (1996a), a.g.e., s. 182.

⁴¹ BOOKCHIN, M. (1996a), a.g.e., s. 273-274.

Toplum içinde dayanışma ve karşılıklı yardımlaşma, etnik yapı ve yerel kültür kompartımanları dışlanır. Bookchin "çatışan sınıflar, cins kimlikleri, etnik varlıklar, uluslar olarak kaldığımız sürece, insanlar arasında her hangi bir uyum sağlamanın olanaksız" olduğunu söyler. O'na göre, "eğer sınıflara, cins kimliklerine, uluslara ait olmayı sürdürürsek, bizleri açıkça karşı karşıya getiren özel ve parçalı çıkarlar yüzünden insan olmaktan anladığımız şeyi daraltmış olacağız".⁴² Çünkü böyle bir yaklaşım, bütüncül bir dayanışma yaratmaktan çok, çoğul etnik yapıya dayalı toplumlarda kargaşaya/çatışmaya yol açacak ve sadece her etnik yapının kendi içinde dayanışmasını doğuracaktır. Toplumsal Ekoloji'deki yaklaşımla etnik ya da kan bağı gibi unsurları içermeyen dayanışma olgusu, daha nesnel içeriğe sahiptir ve kaynağını, bireyin herhangi bir niteliğinden değil, onun bir "birey" olmasından alır. Kaldı ki, dayanışma ya da karşılıklı yardımlaşma, sadece bireyler arası bir olgu olmayıp, aynı zamanda topluluklar (komünler) arasındadır. Bunun yanı sıra, karşılıklı ilişkiye dayalı halk meclisleri, dayanışma ve yardımlaşmanın politik yüzünü oluşturur.

Toplumsal Ekoloji'nin toplum kurgusu, diğer ekolojik akımlarda da olduğu gibi "karşılıklı bağımlılık ve bütünlük" düşüncesini temel alır. Söz konusu toplumda, bulunduğu bölgedeki diğer kasaba ve kentler ile karşılıklı bir yükümlülük (konfederal) ağı içine girmeyen yerel yönetimler, gerçek bir politik varlık olarak görülmez. Bu bakımdan, yerleşimler arasında karşılıklı bir bağımlılık vardır ve bu, en az bireylerin birbirine karşılıklı bağımlılığı kadar önem taşır.⁴³

Ekolojik toplumda "kendi kendine yeterlilik/özyeterlilik" talebi merkezi bir önem taşır. Bunun anlamı, bir yerleşimin büyüklüğünden bağımsız olarak, diğer yerleşimlere bağlı olduğu bir ağ çerçevesinde, kendi ekonomik kaynaklarını idare etmesidir. Ancak, kendi kendine yeterlilik, dış dünyadan kendini soyutlamaya ve kendi ölçeği içine sınırlanmaya dayalı bir toplum biçimini ifade etmez. Tersine bu kavramla, geri dönüşümü ve yerel/bölgesel hammaddelerin sağlıklı şekilde kullanılmasını kısıtlayan egemen sistemin rekabetçi ve uluslararası işbölümüne dayanan örgütlenme yapısının sakıncalarını gidermek anlatılmaktadır. Kendi kendine yeterlilik, yerel/bölgesel kaynakların kullanılması-

⁴² BOOKCHIN, M. (1999a), a.g.e., s. 170-171.

⁴³ BOOKCHIN, Murray, (1996b), a.g.e., s.323.

nı, eko-teknolojilerin uygulanmasını, tüketimin akılcı bir çizgide yeniden ölçeklendirilmesini ve kaliteli malların üretilmesini içerir.⁴⁴

Özgürlükçü kurumlara dayalı eko-toplumda ademi merkeziliğe göre belirlenen "belediyeleştirilmiş/konfedere bir ekonomi" söz konusudur. Böyle bir ekonomi, kişinin mülkiyeti, mesleki veya profesyonel çıkarları yerine, tamamen kişinin ihtiyaçları ve topluluktaki yurttaşlık temeline dayanan bir yararlanma hakkını içerir. Bu yerelleşmiş ekonomik sistemde, yaşam ve üretim araçları, bireyler tarafından değil, yurttaşlardan oluşan bir meclis tarafından kontrol edilir. Diğer deyişle, ekolojik toplumda mülkiyet, devletin, özel sermayenin ya da partinin değil, halkındır ve bu bağlamda mülkiyet çıkarları herkesi kapsar.⁴⁵ Bir bölgenin kaynaklarının (konfederal olarak) yönetiminde, dar görüşlü çıkarlar, daha büyük insani çıkarlara ve ekonomik düşünceler, daha demokratik ekonomik düşüncelere dönüşür. Söz konusu kararların, konfederal olarak ve yurttaşlar meclisinde alınması, ekonominin özel çıkar etrafında düzenlenmesi durumunu ortadan kaldırır ve yerine, ihtiyaçların giderilmesinde eşitliği koymayı hedefler.⁴⁶ Toplumsal Ekoloji'nin konfedere ekonomisi, onun özgürlükçü toplum projesinde öngörülen politika anlayışıyla uyumludur. Toplumsal Ekoloji'de "politika"nın, "toplumsal ya da devletçi nitelikte olmayan benzersiz bir özyönetim alanı" olarak tanımlanması, aynı zamanda onun yönetim anlayışının ipuçlarını da taşır.

Toplumsal Ekoloji'nin Yönetim Yaklaşımı

Özgürlükçü Yerel Yönetimcilik

Toplumsal Ekoloji'nin yönetim politikası, ekolojik topluma uygun bir yerel yönetim programına dayanır. Yönetim düşüncesi, hiyerarşi ve tahakkümü doğuran olgular, süreçler ve kurumların yerine, özgürlüğü getirecek alternatifler üzerinde yoğunlaşmaktadır.⁴⁷ Yönetim düşüncesi, pek çok önemli sorgulamanın ürünüdür. Bu sorgulamalardan bir kaçını şöyle sıralanabilir:⁴⁸ Devletin ve merkezi nitelikteki şirketlerin artan gücünü dengeleyecek bir karşıt gücü ortaya koymak için ne tür yapılar oluşturulmalıdır? Kentsel ve yönetsel devsellik hüküm sürdüğü bir dönemde, dönüşüme olanak sağlayacak ne tür bir politik kültür yaratılabilir? Bir taraftan mülkiyete dayalı pazar ekonomisinin, diğer taraftan totaliter nitelikli ulusal eko-

⁴⁴ ATA, Sezgin, (2002), "Toplumsal Ekoloji'nin Politikası", Toplumsal Ekoloji, S:1, Bahar, s. 22.

⁴⁵ İDEM, Şadi, (2002), "Toplumsal Ekoloji Nedir? Ne Değildir?", Toplumsal Ekoloji, S:1, Bahar, s. 20.

⁴⁶ BOOKCHIN, M. (2002), a.g.m., s. 48.

⁴⁷ MUTLU, A. (2008), a.g.e., s. 99.

⁴⁸ Bkz. BOOKCHIN, M. (1999b), a.g.e.

nominin yarattığı tehlikeleri önlemek için ne türden bir politik ekonomi oluşturulabilir? Bu sorular, Toplumsal Ekoloji'de yönetsel düşüncenin temel niteliklerini ortaya koymak bakımından önemlidir.

Toplumsal Ekoloji'de öngörülen yönetim yaklaşımı, "yüz yüze (doğrudan) demokrasi"yi esas almaktadır. Yüz yüze demokrasinin uygulanabileceği bir model olarak öngörülen "özgürlükçü yerel yöneticilik/belediyecilik (libertarian municipality)", "komün" düşüncesinden esinlenir. Komün tarzı örgütlenmenin yüz yüze demokrasiyi nasıl olanaklı kıldığını ortaya koymak için sıklıkla Antik Yunan'a gönderme yapılır. Antik Yunan'daki yönetim düşüncesi bağlamında düşünüldüğünde, Toplumsal Ekoloji'nin, kendine özgü bir "kendine yeterlilik anlayışı" olduğu görülür. Buna koşut olarak, yönetsel düşünce içinde önemli yeri olan "bireycilik" olgusu da kendine özgüdür. Toplumsal Ekoloji'nin bireycilik anlayışı, kapitalist sistemin pazar rekabetine endeksli bireyciliğinden farklı olarak, etik nitelikli, insani, gönüllü bir toplumsal ve komünal iyilik anlayışına dayalıdır.⁴⁹

Komün tipi örgütlenmeye dayalı olan yönetim tarzı, doğal olarak "özyönetim" düşüncesini akla getirir. Gerçekten de "bütün insanların, 'kendi' bütün işlerini, doğrudan ve bütün düzeylerde 'kendi' ellerine almalarına olanak verecek bir toplumsal yapılaşma sistemi"⁵⁰ olarak tarif edilen özyönetim, Toplumsal Ekoloji'de insan özgürlüğüne yönelik olup, yapısı gereği bütünsel bir eşitlik temeline dayalıdır. Özyönetime dayalı bir yönetim düşüncesi, son tahlilde doğrudan demokrasi ideali ile ilgilidir. Toplumsal Ekoloji'de halk, toplum için çeşitli politikalar oluşturmak amacıyla, açık, yüz yüze meclisler toplamadıkça hiçbir fiili demokrasi, hiçbir özyönetim anlayışı olanaklı görülmez. Nitekim Bookchin, temsilciler ya da vekiller yerine halk tarafından önerilmeyen, tartışılmayan hiçbir politikanın demokratik açıdan meşru olmadığını belirtir.⁵¹

Toplumsal Ekoloji'nin yönetim düşüncesinde anarşist vurguların ve özellikle Kropotkin'in etkisi baskındır. Öte yandan "özgür bir ütopya" olarak Fourier'in ütöpik yaklaşımı da oldukça etkilidir. Dolayısıyla, Toplumsal Ekoloji'deki yönetim düşüncesinin bir "sentez" olduğu söylenebilir. Bu sentez, her durumda "özgürlükçü bir proje"yi savunur. Gerek komünler tarihine başvurulması, gerekse özyönetim düşüncesinin irdelenişi, bu projenin dinamiklerini göstermek amacı taşır. Yönetim düşüncesinin

⁴⁹ BOOKCHIN, M. (1999a), a.g.e. s. 123.

⁵⁰ CANGIZBAY, Kadir, (2003), Sosyalizm ve Özyönetim, Ankara, Ütopya Yayınları, s. 155.

⁵¹ BOOKCHIN, M. (1999a), a.g.e. s. 173.

temelini oluşturan özgürlükçü yerel yöneticilik, özgür, elinde kendi kaderini tayin etme hakkı bulunan etkin yurttaşlar etrafında yapılandırılmış yeni katılımcı bir politikanın hayata geçirilmesini hedefler. Bu yönetim anlayışının özelliği, özgürlüğü en radikal anlamıyla ele almasıdır.

Özgürlükçü yerel yöneticilik, demokrasi ilişkileri ve uygulamaları ile ilgilenen politik bir kuramdır. Söz konusu yönetim projesi, bir bütün olarak toplumun ve toplulukların sıradan yurttaşlar tarafından yönetilmesini öngören, doğrudan demokrasi kurumlarının oluşturulması ve bunların yaygınlaştırılmasını içerir. Bu bağlamda, -Antik Yunan'daki gibi- politikanın yeniden hayata geçirilmesini amaçlar.⁵² Bookchin, özgürlükçü yerel yöneticiliğin önemini şöyle vurgular:⁵³

"Yerel yönetim potansiyel bir saatli bombadır. ... Yeni toplumsal hareketler, kolayca parlamentarizme doğru kaydıklarından, kendilerini kamusal alana taşıyacak politik bir perspektif istemi açısından başarılı olamamaktadırlar. Tarihsel olarak özgürlükçü teori, daima yeni bir toplum yaratmanın hücrel dokusunu sağlayan özgür yerel yönetim üzerine odaklanmıştır. ... Merkezileşmiş ekonomik korporasyonların ve ulus-devletin büyüyen gücüne karşı durabilecek yerel yönetime ait kurumlarda ve onların yapılarında yapabileceğimiz değişiklikler ile oluşturulacak kurumlar -yeni bir politik alan içinde bu kurumlar çok daha fazla dönüşeceklerdir- yerel yönetime ait ekonomik sistemler, tabana dayalı yurttaşlık kavramı ve ikili güç gibi daimi kurumsal temeller üzerine oturmaktadır."

Toplumsal Ekoloji'de, başka bir yönetim modeli değil de özgürlükçü yerel yöneticiliğin temel yönetim tasarımı olarak belirlenmesinin nedeni, "'devlet'in belediye düzeyindeki kurumlarda kendini çok az gösterebilmesi"ne dayanmaktadır. Buna göre devlet, eyalet ya da idari bölgelerde yönetimde daha etkili olup, kendini ulusal düzeyde daha fazla gösterebilirken, belediye düzeyinde etkisizleşmektedir. Bookchin, bu tür ayrımın büyük önem taşıdığını vurgular.⁵⁴

Özgürlükçü belediyecilik, yaşamın -toprak, fabrikalar, ulaşım ve benzeri gibi- maddi araçları üzerinde halk denetimi olmasını öngören yeni bir politika ileri sürmesi anlamında "özgürlükçü"; doğrudan, yüz

⁵² İDEM, Ş. (2002), a.g.m. s. 12-16.

⁵³ BOOKCHIN, Murray (2005a), "Radicalizing Democracy: Murray Bookchin Interviewed by Kick It Over", <http://www.social-ecology.org/article.php?story=20031118101059248>, (14.01.2005).

⁵⁴ BOOKCHIN, M. (199b), a.g.e. s. 186.

yüze yurttaş meclisleri aracılığıyla, kamu meseleleri üzerinde yurttaş denetimi olmasını öngören yeni bir politika ileri sürmesi anlamıyla da "belediyeci"dir.⁵⁵ Özgürlükçü belediyecilik otarşik bir öngörü değildir. Tersine, böyle bir eğilimden kaçınmak ve kendi kendine yeterli toplulukların işleyişini akılcı ve ekolojik şekilde koordine etme ihtiyacını karşılamak için bölgesel bir temelde belediyelerin ve belediye ekonomilerinin karşılıklı bağımlılıklarını sağlamak için "konfederalist"tir.⁵⁶ Diğer deyişle Toplumsal Ekoloji'de yönetim (belediyelerin) konfederal biçimde örgütlenmeye dayanır. Yönetimsel kararlar, konfederal konseylere gönderilen "geri çağrılabilir" delegeler tarafından alınır.

Özgürlükçü yerel yöneticilik, genel olarak -çeşitli türlerdeki- devlet, özel olarak da cumhuriyetçi devlet yapısı altındaki örgütlenmeye sıcak bakmaz. Dolayısıyla inisiyatif ve referandum gibi araçları kullanmayı yaygınlaştırarak, ulus-devletin "demokratikleştirilmesi" çabalarını reddeder. Çünkü yukarıda da vurgulandığı üzere, "asgari" bile olsa devletin sömürücü ve baskıcı niteliğinin değişmeyeceğine inanılır. Buna göre, özgürlükçü yerel yöneticilik, devlet kurumunun olmadığı bir ortamda bizzat yönetim sürecinin kendisi olmak idealine dayanır.

Özgürlükçü yerel yöneticiliğin amacı, yok olmuş olan kamusal alanı canlandırıp, yeni bir politik alana dönüştürmek ve pasif seçmenlerin ötesinde aktif yurttaşlar oluşturmaktır.⁵⁷ Aktif yurttaşlar tarafından oluşturulan mahalle ve kasaba meclis toplantılarıyla, bunlara dayanan iktidarı kurumsallaştırarak, radikal anlamda politikanın köklerine geri döneleceği ve doğrudan demokrasinin yeniden dirileceği öngörülmektedir. Öte yandan bu proje, tabana dayalı demokrasi ve doğrudan demokrasi talepleriyle kurulup, seçildiklerinde devleti reformlar yoluyla düzeltmek ve kapitalizmin halklar ve çevre üzerindeki etkisini hafifletmek amacına doğru evrilen bazı yeşil partilerden⁵⁸ farklıdır. Bu bağlamda özgürlükçü yerel yöneticilik, radikal ve özgürlükçü kent kurumlarının oluşturulması savına dayanarak mücadele eder ve devleti, her zaman baskıcı bir kurum olarak algılar.

Toplumsal Ekoloji, sadece ulus-devleti değil, aynı zamanda mevcut yerel yönetim yapılarını ve uygulamalarını da eleştirir. Günümüzde

⁵⁵ BOOKCHIN, M., (1994), a.g.e., s. 70.

⁵⁶ BOOKCHIN, M., (1994), a.g.e., s. 70.

⁵⁷ İDEM, Ş. (2002), a.g.m., s. 16.

⁵⁸ BIEHL, Janet, (1993), *The Politics of Social Ecology-Libertarian Municipalism*, Black Rose Books, s. 158-180.

Ademi merkezîyetçilik, devlet adamlarının bencilce amaçlarına alet edilmektedir. Gerçek anlamıyla ademi merkezîyet, sadece coğrafi, bölgesel ya da politik değerleri içermez; aynı zamanda manevi ve kültürel değerleri de barındırır ki, Bookchin'e göre, insan topluluğunun yeniden güçlendirilmesini, bireyin yeniden güçlendirilmesine bağlayan değer de budur.⁵⁹

Konfederalizm

Özgürlükçü yerel yöneticilikte ademi merkezîlik esas olmakla birlikte ademi merkezîliğin dar görüşlülüğe dayalı sorunlar yaratabileceği de göz ardı edilmez. Bu nedenle ademi merkezîleştirilmiş toplumlardaki demokratik belediyelerde ekonomik ve kültürel dar görüşlülüğü önlemek için bunların kendi maddi karşılıklı bağımlılıkları temelinde bir "belediyeler konfederasyonu" öngörülür. Çünkü kendi kendine yeterli toplum yaşamı -bugün mümkün olmasa dahi- hiçbir şekilde gerçek bir tabandan gelen demokrasiyi garanti edemez. Belediyelerin konfederasyonu, kendi belediye bileşenleri arasında karşılıklı etkileşim, işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma ortamı olarak bir yandan güçlü ulus-devlete karşı, bir taraftan da dar görüşlü kasaba ve kente karşı tek seçeneği oluşturacaktır.

Ademi merkezîyetçilik, "fiziksel" ve "kurumsal" olmak üzere iki ayrı biçime sahiptir. Ademi merkezîyetçiliğin fiziksel biçimini oluşturmak uzun yıllar alabilirken, kurumsal biçimini hemen ve kolayca oluşturmak mümkündür.⁶⁰ Toplumsal Ekoloji'de, günümüzdeki kentlerde özgürlükçü yerel yöneticiliğin hayata geçirilebilmesi bakımından, söz konusu ayrıma büyük önem verilmektedir. Buna göre, örneğin, New York gibi büyük bir kentin fiziksel olarak ademi merkezîleştirilip, sahici yerleşimlere ve sonunda komünlere bölünmesi, uzun zaman alacaktır. Bunun yerine, böyle büyük bir kentin yavaş yavaş kurumsal açıdan merkezîyetçi olmayan bir hale getirilmesi daha mantıklı ve kolaydır.⁶¹ New York örneğinde olduğu gibi kentlerde yapılacak kurumsal ademi merkezîleşme ile iktidar merkezi, kent merkezlerinden mahallelere ve küçültülmüş olan yerel yönetimlere kayar. Buralarda insanlar, kendilerini ilgilendiren her konuda yerel, bölgesel ve uluslararası sorunlar hakkında politika oluşturmanın alanlarını kurarlar. Bu çerçevede, mahallelerde ya da semtlerdeki halk meclislerinden oluşacak

⁵⁹ BOOKCHIN, M., (1999b), a.g.e., s. 290.

⁶⁰ İDEM, Ş.,(2002), a.g.m., s. 16.

⁶¹ BOOKCHIN, M., (1999b), a.g.e., s. 377.

olan belediyeler, bu anlamda potansiyel olarak doğrudan demokrasinin politik kurumsal yapıları olabilir.⁶²

Özgürlükçü yerel yöneticilik, aynı zamanda "politik dönüşüm"le ilgili bir düşünce tarzı olmak bakımından önemlidir. Konfederasyon oluşturmak için birbiriyle bağlantılı kendi kendini yöneten köyler, kasabalar ve kentler kurmayı (veya dönüştürmeyi) hedefler. Bu çerçevede, özgürlükçü yerel yöneticilikte topluluk üyelerinin, şehir ve mahalle meclisleri gibi mevcut yerel politik forumları yavaş yavaş halk meclislerine dönüştürerek geri kazanması amaçlanır. Doğrudan demokrasi konusunda halkı eğitmek yoluyla ve yerel seçim kampanyalarını kullanarak, özgürlükçü yerel yöneticilikle devletten -egemen yönetim aygıtları olarak küresel şirketlerden ve ulus-üstü kurumlardan- karar alma gücünü geri almayı ve yurttaşların politik aktör olarak kendi güçlerini açıkça ortaya koymaları öngörülür.⁶³ Dolayısıyla Toplumsal Ekoloji'ye geçişin, bir kerede bir devrimle değil, süreç içinde özgürlüğün genişletilmesiyle gerçekleşeceği öngörülür.

Toplumsal Ekoloji'de insanların yaşam alanlarına sahip çıktığı, kendi yaşamları üzerinde doğrudan etkide buldukları yerleşim alanları, birbirlerini dışlamak yerine, karşılıklı yardımlaşma, dayanışma, tamamlayıcılık etiği çerçevesinde oluşturulabilen ve durmadan kendini yenileyen "konfederal" bir yapı olarak tasarlanır. Bu bağlamda ademi merkezileşme, öz yeterliliğin, yerelciliğin sınırlarını aşan çok daha geniş bir toplumsal örgütlenme ilkesini ifade eder. İdeal bir yerel yönetim olgusu olarak konfederasyon, kent ve kasabalar arası birliğin, özgür ve ekolojik yönelimli bir toplumun ayrılmaz bir parçasını oluşturur. Bookchin'e göre yerelcilik (lokalizm), dar anlamıyla öz yeterlilik amacını güden hemen hemen otarşik bir yeri belirtir. Bu yönüyle yerelcilik, günümüzdeki ekolojik hareket içinde çok sayıda taraf bulmakla birlikte, kolayca "ırkçılık, kültürel tutuculuk ve katı gelenekçiliği doğuran" belirgin bir dar görüşlülüğe neden olabilir. Dolayısıyla yerel yönetimler, sadece yerelcilik bağlamında ele alındığında en az ulus-devlet kadar otoriter ve gerici olabilirler.⁶⁴ Bu nedenle, konfederal olmayan -yani bulunduğu bölgedeki diğer kasaba ve kentler ile karşılıklı bir yükümlülük ağı içine girmeyen- hiçbir yerel yönetim hareketi, geleneksel anlamda gerçek bir politik var-

⁶² İDEM, Ş.,(2002), a.g.m., s. 16.

⁶³HELLER, Chaia, (2002), "McDonalds, MTV ve Monsanto: Bilgisel Sermaye Çağında Biyoteknoloji Direnişi", Toplumsal Ekoloji, S: 2, Güz, s. 119.

⁶⁴ BOOKCHIN, M., (1999b), a.g.e., s. 21.

lık olarak, kentteki diğer mahalleler ile birlikte çalışmayan bir mahalle-
den daha fazla dikkate alınmayabilecektir.⁶⁵

“Halk meclislerini konfedere hale getirme amacı, liberter (özgürlük-
çü) belediyeçiliğin temelidir” diyerek, hemen hemen bütün eserlerinde
konfederasyon çağrısını dile getiren Bookchin, yerel konfederasyonlar-
dan bölgesel konfederasyonlar ve sonra da ulusal ve kıtasal konfederas-
yonlar ortaya çıkmasını öngörür.⁶⁶

Toplumsal Ekoloji’de konfederasyon, yerleşimler ve bölgeler arasın-
da olması gereken karşılıklı bağımlılığı sürekli kılmaya yarayan bir sis-
tem olarak tasarlanmıştır. Yerleşimleri birbirine bağlayan bir idari ağ
olarak konfederasyon meclisleri, çeşitli köylerin, kasabaların ve kentlerin
mahallelerindeki halk meclisleri tarafından seçilen üye ve delegelerden
oluşur. Konfedere meclislerinde üyelerin görevleri kesin olarak bellidir
ve bu üyeler, her zaman için görevden alınabilirler. Üyeler, halk meclis-
lerinde belirlenen politikaların eşgüdümü ve icrası amacıyla seçilirler ve
dolayısıyla bu meclislere karşı sorumludurlar. Üyelerin işlevleri ve yetki-
leri, sadece idare ve uygulamayla ilgilidir.⁶⁷

Görevden alınabilen ya da rotasyona tabi tutulabilen temsilcilerden
oluşan halk meclisleri, konfederal sistemin önemli bir yollayan ögesidir.
Konfedere konseylerin eşgüdüm sağlama göreviyle ilgili en önemli nok-
ta, yerel yönetime dayalı halk meclisleri arasındaki farklılıkları görüş-
mek ve basit idari görevler almaktır.⁶⁸ Böylece konfederalizm, yerleşim-
ler arasında “ağ tipi bir örgütlenme” ile yeni bir yurttaşlığın ve doğru-
dan demokrasiye olanak tanıyan bir politikanın aracı olabilecektir.

Özgürlükçü yerel yönetim projesinde, konfedere meclislerle halk
meclisleri arasındaki ilişkiler ve yetkiler, “idare etme ve politika oluş-
turma”yla ilgilidir. Daha önce de ifade edildiği üzere, politika oluştur-
mak, sadece yerleşimlerdeki halk meclislerinin yetkisindedir. İdare ve
eşgüdüm ise konfedere meclislerin yetki alanına girer. Buna göre otorite,
“yukardan aşağıya doğru” değil, “aşağıdan yukarıya doğru” kullanılır.
Diğer ifadeyle, konfedere sistemlerde sahip olunan güç, yukarıya doğru
azalır; en tepedeki konfederal meclis, gücü en az olan meclistir. Buna

⁶⁵BOOKCHIN, M., (2005b), “İleri Kapitalizm Döneminde Radikal Politika”, http://www.ekoloji.org/makale/makaleler_ileri_kapitalizm_doneminde_radikal_politika.htm, (06.01.2005).

⁶⁶BOOKCHIN, M., (2005a), a.g.m.

⁶⁷Bkz. ATA, Sezgin, (2002), “Toplumsal Ekoloji’nin Politikası”, Toplumsal Ekoloji, S:1, Bahar, s. 23;

BOOKCHIN, M., (1999b), a.g.e., s. 370.

⁶⁸BOOKCHIN, M., (1996a), a.g.e., s. 17

koşut olarak, yerleşimden bölgeye ve bölgeden daha büyük alanlara gidildikçe meclislerin gücü azalır.⁶⁹

Yerelci değil, bütünleştirici bir anlayış taşıyan konfederasyon düşüncesi, yerel yönetimlerin toplumsal yükümlülüklerine dayanır. Bu yükümlülükler, karşılıklı hak iddialarının sistematik olarak hükme bağlanması, ortak çalışmaların düzenlenmesi ve belediye politikasının, çoğunluğun haklarını çiğnemediği yürütülmesi vb. örnek gösterilebilir. Konsensüse dayalı anlaşma, en tercih edilen karar verme prosedürü olmakla birlikte bu -azınlığın, çoğunluğu zalimce yönetme tehlikesinin bulunduğu durumlarda-, çoğunluğa dayalı karar alma sisteminin benimsenmediği anlamına gelmez. Öte yandan, bir konfederasyonun başarı ölçütü, sadece çoğunlukçu karar alma biçimini uygulaması değildir; aynı zamanda karar verme sürecinin tabanını yerel yönetimlerdeki halk meclislerine dayandırmasıdır.⁷⁰

Ekolojik bir toplum tasarımında konfedere sistemin bir toplumsal örgütlenme ilkesi haline gelebilmesi için "ekonominin konfedere hale getirilmesi" yaşamsal önem taşır. Denilebilir ki, konfederasyonun işleyebilmesi için yerleşimler arası ekonomik ilişkiler, öncelikli öneme sahiptir. Yani, bir yerleşimin büyüklüğünden bağımsız olarak yerel yönetimlerin eline verilen çiftliklerin, fabrikaların ve diğer gerekli girişimlerin, o yerleşimi diğer yerleşimlere bağlayan bir ağ çerçevesinde kendi ekonomik kaynaklarını idare etmesi esastır. Ekonomik ilişkilerin, "bedel ilişkisinin batağına saplanmış kapitalist kooperatiflerden oluşan bir topluluklar bütünü değil, yerleşimlerin gereksinim miktarına göre paylaşmaktan zevk alan bir toplum" anlayışına uygun olarak gerçekleşmesi tasarlanır.⁷¹

Özgürlükçü yerel yönetimlerden oluşan konfedere bir sisteme geçişte "devrim" düşüncesi önemli yer tutmaktadır. Ancak, söz konusu edilen devrim, tarihsel süreçteki gibi çatışma ve savaşa değil, halkın yeni bir bilinç kazanarak, bu değişiklikleri, demokratik yollarla kendisinin talep etmesine dayanır. Bunun için özgürlükçü kurumların bir anda değil, zaman içinde ortaya çıkacağı varsayılır. Öte yandan, egemen sistemin toplumsal ve ekonomik yapısı içinde, ancak egemen sistemi benimsemeyen özgürlükçü kurumların kurulabileceği öngörülür. Diğer deyişle, egemen sistem içinde reformist değil, devrimci kurumlarla süreç içinde ekolojik topluma ulaşmak olanaklı görülür.

⁶⁹ BOOKCHIN, M., (1999b), a.g.e., s. 370.

⁷⁰ BOOKCHIN, M., (1999b), a.g.e., s. 20.

⁷¹ BOOKCHIN, M., (1999b), a.g.e., s. 371.

SONUÇ

Demokratik özerkliğin temel tezlerinin, Öcalan'ın ortaya attığı "demokratik konfederalizm" düşüncesinden, Öcalan'ın düşüncesinin de Bookchin'in Toplumsal Ekoloji düşüncesinden -özgürlükçü yerel yöneticilik ve belediyeler konfederasyonundan- beslendiği açıktır. Bir diğer deyişle, demokratik özerklik düşüncesinin temel ideolojik referansını Bookchin'in düşünceleri oluşturmaktadır.

Kamuoyuyla paylaşılan boyutuyla demokratik özerklik düşüncesinin, Toplumsal Ekoloji'nin temel öngörülerıyla büyük oranda örtüşmesine karşılık, yer yer değiştirildiği, yer yer de çelişik noktalar içerdiği dikkati çekmektedir. Demokratik özerkliğin tarihsel kökenini Mezopotamya uygarlığına dayandırma; konfederasyon tipi örgütlenme; öz güç ve öz yeterliliğe dayalı özyönetim modeli; en küçük yerel birimden bölge düzeyine kadar meclisler oluşturulması; gücün tabandan tavana doğru yayılması; barış politikası; komün tipi örgütlenme; ulus-devletin baskı ve tahakküm üretici olması; yerel düzeyden küresel düzeye konfederasyon çağrısı vd. demokratik özerklik düşüncesinin Toplumsal Ekoloji'yle örtüşen vurgularıdır.

Öte yandan demokratik özerklikte, Toplumsal Ekoloji'yle söylem düzeyinde örtüşmekle birlikte felsefi ve pratik boyutta önemli çelişkiler görmek mümkündür. Bu konuda ilk çelişkilerden birisi, demokratik özerklik düşüncesinin (demokratik konfederasyonun) felsefi alt yapısı kurulurken dikkati çekmektedir. Öcalan, Demokratik Konfederalizmi tarif ederken "...gücünü toplumsal tarihin derinliklerinden ve Mezopotamya'nın tarihten gelen zengin kültürel birikiminden alır. Klan sisteminden ve aşiret konfederasyonlarından günümüze kadar uygarlık tarihi boyunca devletçi toplum merkezleşmesine girmek istemeyen doğal toplumun demokratik komünal yapısına dayanır" demektedir ve mevcut coğrafyada demokratik konfederalizmi gerçekleştirebilecek en elverişli topluluğun Türkiye'deki Kürtler olduğunu ileri sürmektedir. "Mezopotamya" tespiti, Neolitik sonrası uygarlığın ilk geliştiği ve yayıldığı dönemler için geçerli olmakla birlikte, ironik biçimde özellikle 20. Yüzyıldan itibaren "aşiret esasına dayalı toplumların, tepeden ve otoriter yönetimlerin başat olduğu coğrafya" olarak düzeltilmek durumundadır. Dolayısıyla demokratik özerklik, felsefi düzeyde ulus-devletle sorunlu olduğu kadar bölgesel-toplumsal yapıyla da sorunludur. Bu konuda belirgin bir tespitin yapılmamış olması, bildirgenin felsefi iç çelişkisini oluşturmaktadır.

Dikkati çeken bir diğerk çelişki, Toplumsal Ekoloji'nin "şiddeti dışlaması"na rağmen, demokratik özerklik düşüncesi ve tabii ki Öcalan'ın düşünsel varoluş gerekçesi "silahlı bir güç"e dayalıdır. Öte yandan, Kürt sorununun tarafları arasında Öcalan'la ifadesini bulan "lider kültü"nü varlığı ve demokratik özerklikte de bunun açıkça beyan edilmesi, Toplumsal Ekoloji'nin "lider" ve "otorite"yi dışlayan yaklaşımıyla çelişmektedir. Bir diğerk önemli çelişki de bildirinin -her ne kadar bu reddedilse de- buram buram "etnik milliyetçilik" kokmasıdır. Halbuki Toplumsal Ekoloji'de "ırkçılık, kültürel tutuculuk ve katı gelenekçilik belirgin bir dar görüşlülüğe neden olacakları" için reddedilmektedir. Toplumsal Ekoloji'den esinlenmiş olan Öcalan'ın hala yönlendirici gücü altında olan terör örgütü PKK'nın başta insan öldürmek olmak üzere, petrol boru hatlarını patlatması, toksik atık yüklü gemileri batırması⁷² ve kentsel yaşamı terörize etmesi ise ekolojik duyarlılıkla çelişen noktalardır.

Demokratik özerkliğin ilanını hazırlayan toplumsal süreçte mitinglerle, bildirilerle, üniversite ve sokak eylemleriyle, bölgenin siyasi partileri, sivil toplum örgütleri, aydınları ve toplumsal kesimleri aktif rol oynamıştır. Bütün bunlar -şiddet de içermekle birlikte- özgürlükçülüğü ve çoğulculaşmayı savunan Toplumsal Ekoloji felsefesine uygun görünmekle birlikte bu süreç, Kürt siyasetinin kendi içinde çoğulculaşmasına, demokratikleşmesine yol açmamıştır.⁷³ Dolayısıyla, karşımızda demokratik özerkliğin, Kürt toplumu içinde demokratikleşme ve özgürlüğü gerçekleştirememeye gibi bir çelişkisi durmaktadır.

Toplumsal Ekoloji'deki öngörülerin kapsamı⁷⁴ düşünüldüğünde, demokratik özerklik düşüncesiyle dile getirilenlerin dikkat çekici ölçüde "az" ve "ayrıntısız" olduğu dikkati çekmektedir. Söz gelimi, Toplumsal Ekoloji'nin temel yönetsel anlayışını ortaya koyan kabullerden bazıları (reform değil devrim; devletin her koşulda reddi; sınırların reddi; pazar ekonomisinin reddi vd.) demokratik özerklikte açıkça yer almamaktadır. Toplumsal Ekoloji'nin temel felsefesini oluşturan bu hususlar, demokratik özerklik düşüncesinde yer almamakta mıdır? Yoksa koşullar elverdiğince mi açıklanacaktır? Mevcut haliyle demokratik özerklik söylemi, "büyük resmin küçük bir kısmı" durumundadır.

⁷² Bkz. <http://www.porttakal.com/haber-pkk-nin-eylem-ustlenme-cabasi-71155.html>

⁷³ BAYRAMOĞLU, Ali, Eşkiya, örgüt, terör, Yeni Şafak, 30. 07. 2011.

⁷⁴ Toplumsal Ekoloji hakkında kapsamlı bilgi için bkz. MUTLU, Ahmet, Ekoloji ve Yönetim.

Öcalan'ın düşünsel değişim sürecini, hemen hemen Bookchin'in cümleleriyle ifade ettiği,⁷⁵ onun düşüncelerinin etkisini göstermektedir. Nitekim Toplumsal Ekoloji'de öngörülen projenin başlangıç koşullarına⁷⁶ paralel öngörülerin Öcalan tarafından da büyük ölçüde tekrar edilmesi,⁷⁷ "büyük resmin eksik kısımları" hakkında, Toplumsal Ekoloji'ye bakarak fikir yürütmeyi olanaklı kılmaktadır.

Toplumsal Ekoloji'nin ideolojisi üzerinden değerlendirildiğinde; demokratik özerklik düşüncesinin -her ne kadar açıkça belirtilmese de- Türkiye Cumhuriyeti gibi bir "örnek"le değil, ulus-devlet gibi bir "olgu"yla sorunu olduğu görülür. Buna göre ulus-devlet yapısını reddetmenin mantıksal uzantısı, bu yapıya sahip Türkiye Cumhuriyeti'nin, yine yapısal değişikliğe uğratılmasıdır. Bu durumda demokratik özerkliğin, Türkiye'nin sadece belli bir bölümü -Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi- için değil, bütünü için yeni bir yönetim modeli öngördüğü⁷⁸ nü söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durumda, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ulus-devlet olarak kalmasını isteyenlerin varlığı halinde (ki bu bir varsayım değil, gerçekliktir), demokratik özerklik düşüncesinin uygulanma olasılığı azalacaktır. Bu ise akla, demokratik özerkliğin, "Türkiye Cumhuriyeti devletinden ayrı bir siyasal örgütlenme öngörüsü taşıyıp taşımadığı" sorusunu getirmektedir. Soruna ulus-devlet yapısını mutlak biçimde olumsuzlayan Toplumsal Ekoloji öngörülerini çerçevesinden bakıldığında, ulus-devletin kararlılığı karşısında ondan ayrı bir siyasal örgütlenmenin önemli bir seçenek oluşturduğu söylenebilir. Dolayısıyla, demokratik özerkliği savunanların "demokratik özerklik birlikte yaşama taahhüdüdür" söylemi de gerçekliğini kaybetmektedir.

Hem yapısal olarak ulus-devletin hem de ulus-devletin "demokratikleştirilmesi çabalarının/reformun" Toplumsal Ekoloji'de reddedilişinden hareketle, demokratik özerklik düşüncesinin, gerek ülkenin iç koşullarından kaynaklanan sorunlara ve gerekse Avrupa Birliği uyum sürecine bağlı ola-

⁷⁵ Örneğin, Bookchin gibi Öcalan da "doğal diyalektik anlayış"a sahip olduğunu vurgular. Bkz. PEKDEMİR, a.g.m.

⁷⁶ Bunlar: 1. Otoritenin devredildiği kurumları tanımayan bir politik topluluk olarak, kelimenin fiziksel anlamında 'hücre-doku' toplumun yeniden kurulması; 2. tahakkümün, yalnızca ekonomik sömürü olarak değil, tüm biçimleriyle ortadan kaldırılması; 3. hiyerarşinin, yalnızca toplumsal sınıflar olarak değil, tüm biçimleriyle ortadan kaldırılması". Bu koşullar için öncelikle bir "eğitim projesi"nin başlatılması ve sonra da halkın "doğrudan eylem" kapasitesini harekete geçirecek yapı ve ortamın sağlanması. Bkz. (Bookchin, 1996a: 227).

⁷⁷ Öcalan'ın bu konudaki "paradigması" dört ayaklıdır: 1. Kent meclisleri; 2. Demokratik Siyaset Akademisi; 3. Demokratik Toplum Kongresi; 4. Kooperatif Hareketi. Bkz. BİLA, Fikret, "Öcalan'ın dört ayaklı paradigması".

rak Türkiye’de gerçekleştirilen demokratikleşme ile temel hak ve özgürlükler alanında atılan olumlu adımlara kayıtsız kalacağı ileri sürülebilir. Bu bağlamda örneğin, Kürt sorununa taraf olan milletvekillerinin, ulus-devlet yapısı içinde bir çözüm arama “kurumu” olması nedeniyle (çözüm önerisi ne olursa olsun) TBMM’de yemin etmeyecekleri ve de “yeni anayasa yapma” sürecine katılmayacakları kuvvetli bir ihtimaldir. Tabii ki bu öngörülerin, Demokratik özerkliğin Toplumsal Ekoloji’yle tutarlı olduğu ve ona bağlı kaldığı şartlarda geçerli olabileceği vurgulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKYOL, Taha, “Öz savunma güçleri”, *Milliyet*, 8 Aralık 2010.
, “Stalinist milliyetçilik”, *Milliyet*, 29 Temmuz 2011.
 ATA, Sezgin, (2002), “Toplumsal Ekoloji’nin Politikası”, *Toplumsal Ekoloji*, S:1, Bahar, s. 21-27.
 BAYRAMOĞLU, Ali, “Sorumlu: Kürt Siyasi hareketi”, *Yeni Şafak*, 16 Temmuz 2011.
, Eşkiya, örgüt, terör, *Yeni Şafak*, 30.07.2011.
 BIEHL, Janet, (1993), *The Politics of Social Ecology-Liberitarian Municipalism*, Black Rose Books, s.158-180.
 BİLA, Fikret, “Öcalan’ın dört ayaklı paradigması”, *Milliyet*, 8 Aralık 2010.
 BOOKCHIN, Murray, (1994), *Özgürlüğün Ekolojisi*, Çev. Alev Türker, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
, (1996a): *Ekolojik Bir Topluma Doğru*, Çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
, (1996b), *Toplumsal Ekolojinin Felsefesi*, Çev. Rahmi G. Ögdül, İstanbul, Kalcı Yayınevi.
, (1999a), *Toplumunu Yeniden Kurmak*, İstanbul, Metis Yayınları.
, (1999b), *Kentsiz Kentleşme*, Çev. B. Özyalçın, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
, (2002), “Komünalist Karar Anı”, *Toplumsal Ekoloji*, S:1, Bahar, s. 31-46.
, (2005a), “Radicalizing Democracy: Murray Bookchin Interviewed by Kick It Over”, <http://www.social-ecology.org/article.php?story=20031118101059248>, (14.01.2005).
, (2005b) “İleri Kapitalizm Döneminde Radikal Politika”, http://www.ekoloji.org/makale/makaleler/ileri_kapitalizm_doneminde_radikal_politika.htm, (06.01.2005).
 CANGIZBAY, Kadir, (2003), *Sosyalizm ve Özyönetim*, Ankara, Ütopya Yayınları.
 COŞKUN, Vahap, “Öcalan’ın diliyle olmaz”, *Radikal*, 2 Ağustos 2011.
 ÇAKIR, Ruşen, “Abdullah Öcalan yeniden ülkenin kaderiyle oynuyor”, *Vatan*, 01 Haziran 2011.

- DANEK, David, "Söyleşi", [http://uk.geocities.com /anarsistbakis /makaleler /bookchin-roportaj.html/170402](http://uk.geocities.com/anarsistbakis/makaleler/bookchin-roportaj.html/170402), (17.04.2002)
- DÜZEL, Neşe, "Bengi Yıldız: Kürdistan'da referandum yapılsın", *Pazartesi Konuşmaları*, 25.07.2011.
-, "İlhami Işık: PKK'de Silvan'ı sorgulamalı", *Taraf*, 01.08.2011.
- EVİN, Mehveş; DURUKAN, Namık, "Savaşma Konuş-1", *Milliyet*, 24 Temmuz 2011.
- HELLER, Chaia, (2002), "McDonalds, MTV ve Monsanto: Bilgisel Sermaye Çağında Biyoteknoloji Direnişi", *Toplumsal Ekoloji*, S: 2, Güz, s. 108-119.
- İDEM, Şadi, (2002), "Toplumsal Ekoloji Nedir? Ne Değildir?", *Toplumsal Ekoloji*, S:1, Bahar, s. 7-20.
- KALABALIK, Halil (2005), *Yerel Yönetim Hukuku*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- KELEŞ, Ruşen (2011) , "Ulusal Yönetim Birimlerinin Özerkliği Üzerine", Ahmet Kesik ve Hasan Canpolat (eds) *Küreselleşme ve Kamu Yönetiminde Dönüşüm*, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 9-28.
- MUTLU, Ahmet, (2006), *Ekoloji ve Yönetim Düşüncesi*, (Toplumsal Ekoloji ve Sürdürülebilir Gelişme Üzerine Bir İnceleme), Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara.
-, (2008), *Ekoloji ve Yönetim, -Toplumsal Ekoloji ve Sürdürülebilir Gelişme'nin Karşılaştırılması-*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- ÖNDER, Tuncay, (2001), *Bir "Yeni Toplumsal Hareket" Olarak Ekoloji Hareketinin Gelişimi ve İdeolojik Yönelimleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, SBE., Ankara.
- PEKDEMİR, Melih, " 'Konfederalizm' ya da Kürt çözümü (1)", *Birgün*, 11 Nisan 2011.
- TAYİZ, Kurtuluş, "Aysel Tuğluk: Özerklik İlanını Keşke Erteleyseydik", *Taraf*, 22 Temmuz 2011.
- TEMELKURAN, Ece, "Tarihin tersine örmek", *Milliyet*, 2 Ağustos 2011.
<http://bianet.org/bianet/toplum/128038-viransehirde-komun-kuruluyor>.
 (23.07.2011).
[http://siyaset.milliyet.com.tr/kck-dan-bildirge-acilenozerklik/siyaset / siyasetde-
 tay/20.07.2011/1416518/default.htm](http://siyaset.milliyet.com.tr/kck-dan-bildirge-acilenozerklik/siyaset/). (23.07.2011).
[http://www.dha.com.tr/haberdetay.asp?tarih=21.07.2011&Newsid=130683&Cate-
 goryid=3](http://www.dha.com.tr/haberdetay.asp?tarih=21.07.2011&Newsid=130683&Categoryid=3) (23.07.2011).
<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/18255535.asp>. (23.07.2011).
[http://www.nethaber.com/Politika/110066/Terroristbasi-der-ki-DEGISTIM-ben-
 eski-ben](http://www.nethaber.com/Politika/110066/Terroristbasi-der-ki-DEGISTIM-ben-eski-ben) (23.07.2011).
<http://www.porttakal.com/haber-pkk-nin-eylem-ustlenme-cabasi-71155.html>
 (23.07.2011).

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalHaberDetayV3&ArticleID=971013&Date=26.04.2011&CategoryID=98#>. (23.07.2011).

http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=38510 (23.07.2011).

<http://www.social-ecology.org> (26.04.2005).

<http://www.sosyalistforum.org/ukkth/4853-demokratik-konfederalizm.html>
(23.07.2011).

<http://www.sosyalistforum.org/ukkth/4853-demokratik-konfederalizm.html>
(23.07.2011).